

LESSTOF

Spelling voor gevorderden

INHOUD

INLEIDING	3
STRUCTUUR	3
DIAGNOSE	4
INHOUD	5

INLEIDING

Muiswerkprogramma's zijn computerprogramma's voor het onderwijs. Het belangrijkste principe van Muiswerkprogramma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de gemaakte fouten. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen.

Muiswerk Spelling voor gevorderden is gericht op het aanleren van deelvaardigheden op het gebied van de spelling. Het programma is bedoeld voor gevorderde leerlingen in voortgezet onderwijs, mbo, hbo en universiteit voor wie alle anderen voor wie een uitstekend niveau van spellingvaardigheid belangrijk of interessant is.

Als richtlijn voor de spelling is op de eerste plaats de Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje) gebruikt; waar dat geen uitsluitsel gaf, werd Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandse Taal (2000) als norm gebruikt.

STRUCTUUR

Muiswerkprogramma's vormen een oefenomgeving voor computerondersteund onderwijs. Het basisprincipe van deze programma's is dat een diagnostische toets de leerling stuurt naar oefenmateriaal dat aansluit bij de fouten die hij maakte. De toets kan herhaald worden en eventueel leiden tot opnieuw oefenen. Ook Muiswerk Spelling voor gevorderden is zo gestructureerd.

De stof is ingedeeld naar onderwerp. Bij elk onderwerp hoort een aantal oefeningen, en de opbouw is cumulatief. Meestal wordt begonnen met enkele oefeningen over deelonderwerpen en komt in de laatste oefeningen (het dictee en een 'zoek-de-fout-oefening') alle stof bij elkaar. Wat eerder behandeld is, wordt verderop bekend verondersteld.

Het bestand Muiswerk Spelling voor gevorderden bestaat uit 95 oefeningen en 3 diagnostische en evaluerende deoltoetsen en een totaaltoets. In totaal zijn in dit lesbestand 2105 vragen verwerkt in 3186 variaties. De stof wordt uitgelegd in 379 korte uitlegschermen.

Afkortingen

Bij afkortingen spelen drie problemen:

- het aantal letters per afkorting;
- het gebruik van hoofdletters;
- het gebruik van punten.

We onderscheiden hier de volgende soorten afkortingen:

- letterwoorden
- initiaalwoorden
- verkortingen
- symbolen
- echte afkortingen

Acroniemen zijn letterwoorden of initiaalwoorden die een naam vormen en die je met een of meer hoofdletters schrijft (**AOW, Hema**).

© Muiswerk Educatief 67

1 van 7

Ok Volgende

Sanne Kat 400 Spelling voor gevorderden J4 Afkorting typen

Voorbeeld van een van de zeven uitlegschermen over afkortingen.

Het pakket bestaat uit de volgende onderdelen.

- 95 oefeningen, verdeeld over vijftien verschillende deelonderwerpen en een totaalonderwerp (zie overzicht blz. 7);
- twee deoltoetsen en een totaaltoets, die zowel voor diagnose als voor evaluatie gebruikt kunnen worden;
- een uitgebreide helpfile in zogenaamd 'pdf-formaat';
- een overzichtelijke handleiding op papier.

DIAGNOSE

Muiswerk kent toetsen en oefeningen. Oefeningen beperken zich altijd tot een deel van de stof, leggen uit, laten voorbeelden zien, laten de leerling oefenen en laten hem weten wat hij goed en fout doet. Toetsen laten nooit zien of het antwoord goed was en dekken een breder deel van de stof.

De toetsen van Muiswerk kunnen een diagnose stellen. Alle onderdelen van de stof komen gelijkmatig in elke toets aan bod; veelgemaakte fouten worden als het ware uitgelokt. De foute en goede antwoorden, die gecodeerd zijn, worden opgevangen en gerubriceerd. Zo komt de diagnose tot stand. Met behulp van de diagnose wordt een oefenprogramma op maat samengesteld. Dat wil zeggen: rubrieken waarin fouten werden gemaakt, worden vertaald in oefeningen die de oefenstof uit die rubriek aanreiken en oefenen. De leerling wordt door de oefeningen heen geleid die zwakke plekken in zijn kennis opvullen. Na het oefenen kan hij opnieuw een toets doen.

Wil men effect bereiken bij het vergroten van de spellingvaardigheid, dan moet niet alleen vaak, maar ook gevarieerd geoefend worden. Eénmaal iets lezen of oefenen heeft doorgaans weinig effect. De opbouw van Muiswerk Spelling voor gevorderden voorziet hierin. In de eerste oefeningen van een rubriek worden vaak onderdelen van het onderwerp aangeboden; in de vervolgoefeningen van dezelfde rubriek worden ze – soms in andere werkvormen – herhaald en aangevuld. In de laatste twee oefeningen ('Dictee' en 'Zoek de fout') komt de hele stof van de rubriek aan de orde. Bij het oefenen is daarom de chronologische volgorde de meest logische. Wat in eerdere oefeningen of rubrieken behandeld en geoefend is, wordt in volgende oefeningen soms bekend verondersteld.

Als de gebruiker een diagnostische toets gedaan heeft komt de knop 'Jouw oefeningen' erbij. Hieronder zitten de oefeningen die speciaal voor deze gebruiker geselecteerd zijn.

Het stellen van een diagnose kan onderdrukt worden als een docent bijvoorbeeld een toets wil geven om een cijfer te bepalen, als het gaat om een evaluatieve toets dus. Dit gebeurt door de optie 'Activeer diagnose' uit te zetten (BESTAND/ INSTELLINGEN/ BESTAND of KLAS of LEERLINGEN).

Bij elke oefening in Muiswerk Spelling voor gevorderden horen een of meer uitlegschermen. Deze uitlegschermen komen aan het begin tevoorschijn en kunnen tijdens het maken van de oefening geraadpleegd worden.

INHOUD

Spelling is een belangrijke vaardigheid. Het onderwijs beperkt zich vaak tot de basisregels, maar wie voor zijn beroep of gewoon omdat het leuk is, uitzonderlijk goed wil leren spellen moet zich ook met de finesses bezighouden. Daar is dit programma voor.

Muiswerkprogramma's zoals Spelling voor gevorderden zijn gebaseerd op een structuur van rubrieken of deelonderwerpen. Bij Spelling voor gevorderden zijn dit de deelvaardigheden die men moet leren kennen en die vervolgens geoefend moeten worden om tot beheersing te komen. Achtereenvolgens komen aan de orde: *AU-OU-OE-EI-IJ, Nieuwe spelling, Lastige letters, F/V en S/Z/C, I-IE-Y, Accent-trema-apostrof, Tussenletters, Los of vast, Hoofdletters, Afkortingen, Meervoud en verkleinwoord, Werkwoordsvormen, Engelse werkwoorden, Naamwoorden, Oude naamvallen*. De stof komt tot slot samen in enkele Nationale Dictees waarin spelfouten zijn aangebracht die verbeterd moeten worden.

Deze rubrieken van Muiswerk Spelling voor gevorderden die horen bij de aan te leren deelvaardigheden, komen hierna stuk voor stuk aan bod.

AU-OU-OE-EI-IJ

De spelling van veel Nederlandse woorden is historisch gegroeid. Er zijn geen regels voor. Er zit dus niets anders op dan ze in te prenten. In deze eerste rubriek worden daarvoor enkele technieken aangereikt. Ook zijn er wat tips voor het uit elkaar houden van woorden met ei of ij en zijn lijsten met de meest beruchte struikelblokken opgenomen.

NIEUWE SPELLING

Bij de spellingwijziging van 1995 is een eind gemaakt aan de situatie van voorkeurspelling en toegestane spelling, die naast elkaar konden bestaan. Er is sindsdien nog maar één spelling mogelijk. In de meeste gevallen is de voorkeurspelling de enig juiste spelling geworden, maar voor sommige woorden werd een andere beslissing genomen. In deze rubriek komen enkele spellingproblemen aan de orde die te maken hebben met de spellingverandering van 1995: het gebruik van C of K (akte, actie), van Q of K (frequent, kwansuis) en de veranderde woorden (antichrist, kroket).

LASTIGE LETTERS

Onder deze brede titel vindt u een aantal andere struikelblokken van de Nederlandse spelling: het gebruik van de enkele of dubbele medeklinker (labiaal, kittelorig, supplement), het schrijven van letters die niet worden uitgesproken (gezindte, anderszins), XC of X (excellent, exact), en woorden die verwarrend zijn omdat ze erg lijken op woorden die je juist anders schrijft (bint, buskruit, hartgrondig).

FV EN S/Z/C

Hieronder vallen de problemen met stemloze en stemhebbende klanken. Het onderscheid daartussen kun je bij veel Nederlanders niet goed meer horen. Het gaat bijvoorbeeld om: Chinese/Chinezen, prestigieuze, eczeem, kamizool, gerief(e)lijk, belevenis. Ook het verschil tussen woorden met C en S in de uitgang komt aan de orde: classificeren, generaliseren, diagnosticeren.

I-IE-Y

Hier komen we gedeeltelijk terecht bij de spellingregels, al is de beregeling van bovenstaande letters erg ingewikkeld. Het gaat om beklemtoonde en onbeklemtoonde letters (fanatiek, muzikaal) en om letters aan het woord-eind (harakiri, provincie). Ook het meervoud komt aan bod (provinciën, categorieën). De struikelblokken die alleen via inprenten te leren zijn, komen vaak uit het buitenland (hiëroglyfen, oxymoron).

ACCENT, TREMA, APOSTROF

In deze rubriek aandacht voor het gebruik van spellingtekens in woorden. Voor het gebruik van trema en apostrof zijn regels te geven, voor de accenten eigenlijk niet. Bij de laatste spellingwijziging is op dit terrein ook iets veranderd. Het trema wordt daarom behandeld in samenhang met het koppelstreepje (tweeëndertig, twee-eiig). Bij de apostrof gaat het om meervouden (café's, gamba's), afleidingen (PVDA'er, CD's) en de genitief (Hans' boek). Bij het accent komen woorden als caissière en compote (was compôte) aan de orde.

TUSSENLETTERS

Vanwege dit onderwerp mag de laatste spellingwijziging geen spellingvereenvoudiging genoemd worden. We hebben er een apart onderdeel van gemaakt, waarin alle regels (krentenbrood, peulenschil) en alle uitzonderingen (zonneshijn, woordeloos, rijstebrij) behandeld worden.

LOS OF VAST

Bij het al dan niet aan elkaar schrijven van woorden worden veel fouten gemaakt. Wanneer schrijf je woorden los (J.M. den Uylbrug, nooit ofte nimmer), met een streepje ertussen (Tweede-Kamerverkiezingen, ad-hoc-besluit) of aan elkaar vast (slapstickachtig, ternauwernood)? En hoe zit dat met werkwoorden en voorzetsels (erin getrapt)?

HOOFDLETTERS

Tegen de regels voor het gebruik van hoofdletters wordt veel gezondigd. In dit bestand komen de belangrijkste regels voor het gebruik van hoofdletters aan de orde. Op de eerste plaats gebruiken we hoofdletters bij eigennamen van personen, landen, straten, merken, etc. Ook afleidingen van eigennamen moeten met hoofdletter(s). Op de tweede plaats aan het begin van zin of citaat.

AFKORTINGEN

Bij dit onderwerp wordt alleen het gebruik van punten bij afkortingen behandeld. Het lijkt een klein onderwerp, maar er is vaak veel verwarring over. Men leert onderscheid te maken tussen letterwoorden (Hema), initiaalwoorden (pc), verkortingen (aso), symbolen (m) en echte afkortingen (a.h.w.) én natuurlijk met de daarmee samenhangende spellingregels die bepalen waar je hoofdletters of punten gebruikt en wat je al dan niet aan elkaar schrijft.

MEERVOUD EN VERKLEINWOORD

In deze rubriek worden enkele verbuigingen van het zelfstandig naamwoord onder de loep genomen. Het gaat om het al dan niet gebruiken van apostrof (baby'tje, bikinietje, komma's, cafés), het gebruik van f of v (perspectieven, hiërogliefen) en trema (oliën, genieën). Ook komt het meervoud van meervoudige begrippen aan de orde (kandidaat-notarissen, rechters-commissarissen).

WERKWOORDSVORMEN

In deze rubriek wordt in kort bestek de hele werkwoordspelling behandeld, maar wel natuurlijk alleen de lastige onderdelen, bijvoorbeeld 't kofschip (getobd, gekruist) en de homofonen (verlichte, verlichtte, verlichten).

ENGELSE WERKWOORDEN

Een aparte afdeling is ingericht voor de vervoeging van Engelse werkwoorden die steeds meer in onze taal voorkomen. Hier gelden in principe dezelfde spellingregels als bij de gewone werkwoordsvormen, maar waar we met bijzondere klanken te maken hebben, zijn die regels toch wat lastiger toe te passen (jogde, bridgede, gepiercet).

NAAMWOORDEN

Deze rubriek behandelt de spelling van (verbogen) bijvoeglijke naamwoorden (apocriefe, ver-grote) en voornaamwoorden (sommige(n), enkele(n)).

OUDE NAAMVALLEN

Hoewel de taal voortdurend vernieuwt, blijven veel oude vormen gewoon in stand. Na behandeling van de meeste spellingregels in voorgaande rubrieken, zijn we hier weer terug bij het inprenten. Hier en daar aangevuld met een kleine tip voor het onthouden. Het gaat om woordgroepen als: te goeder trouw, ten langen leste, terneergeslagen.

NATIONALE DICTEES

De laatste rubriek bestaat uit de Nationale DICTEES van 2005 t/m 2009. In elk dictee zitten 32 fouten die moeten worden opgespoord en verbeterd. De aangeleerde stof kan met deze lessen geoefend worden.

OVERZICHT OEFENINGEN EN TOETSEN SPELLING VOOR GEVORDERDEN

Het bestand Spelling voor gevorderden bevat 100 oefeningen en 3 toetsen. De oefeningen zijn verdeeld over verschillende rubrieken. De namen van de oefeningen die over het rubrieksonderwerp gaan, staan in de tweede kolom in volgorde van niveau. (*) betekent dat de oefening geluid bevat. De vorm van elke oefening staat in de volgende kolom. Voor een omschrijving van de oefenvormen, zie de sectie DIDACTIEK.

Rubriek	Oefening	Type	Uitleg	Opgaven
Z Toets	1 Rubrieken A t/m H	Meerkeuze	1	24
Z Toets	2 Rubrieken I t/m O	Meerkeuze	1	35
Z Toets	3 Rubrieken A t/m O	Meerkeuze	1	60
A AU-OU-OE-EI-IJ	1 AU-woorden 2 AU of OU sorteren 3 EI-woorden 4 EI of IJ sorteren 5 Franse woorden met OU 6 Dictee: AU-OU-OE-EI-IJ (*) 7 Zoek de fout: AU-OU-OE-EI-IJ	Stenen Rijen Stenen Rijen Wijzig tekst Open vraag Meerkeuze	2 3 3 6 2 7 5	10 20 10 20 12 18 16
B C, K of Q	1 Woorden met C of K 2 Woorden met Q of K 3 Veranderde woorden 4 Goede vorm herkennen 5 Dictee: C, K of Q (*) 6 Zoek de fout: C, K of Q	Stenen Rijen Wijs aan in zin Stenen Open vraag Meerkeuze	1 1 1 3 3 3	10 20 10 10 16 15
C Lastige letters	1 Enkel of dubbel 2 Enkele medeklinker 3 Een of twee medeklinkers 4 Lastige woorden 5 Dictee: lastige letters (*) 6 Zoek de fout: lastige letters	Open vraag Stenen Rijen Wijs aan in tekst Open vraag Meerkeuze	4 2 4 5 7 7	12 10 20 17 20 15
D F/V, S/Z/C	1 S of Z, F of V 2 S/F-woorden 3 Wijs het foute woord aan 4 Dictee: S/Z, F/V (*) 5 Zoek de fout: F/V, C/S/Z	Rijen Stenen Wijs aan in zin Open vraag Meerkeuze	3 4 5 5 5	20 10 10 16 15
E I, IE of Y	1 I of Y 2 IE of I 3 IE of I bij meervoud 4 Dictee: I, Y of IE (*) 5 Zoek de fout: I, IE of Y	Rijen Rijen Rijen Open vraag Meerkeuze	2 3 1 4 4	20 20 20 24 15
F Accent, trema, apostrof	1 Met of zonder trema 2 Juiste vorm kiezen - trema 3 Met of zonder accentteken 4 Tekens en accenten 5 Apostrof 6 Juiste vorm kiezen - apostrof 7 Dictee: tekens en accenten (*) 8 Zoek de fout: tekens en accenten	Rijen Meerkeuze Rijen Stenen Wijs aan in zin Meerkeuze Open vraag Meerkeuze	3 3 1 4 3 3 6 7	20 21 20 10 10 20 12 15
G Tussenletters	1 Samenstellingen maken 2 Waarom deze uitzondering? 3 Met of zonder -n- 4 Goede vorm kiezen 5 Met of zonder tussen-s 6 Tussenletters - kies uit drie 7 Dictee: tussenletters (*) 8 Zoek de fout: tussenletters	Open vraag Meerkeuze Rijen Stenen Rijen Meerkeuze Open vraag Meerkeuze	2 5 5 5 2 7 7 7	16 13 20 10 20 18 40 18
H Los of vast	1 Een of twee klemtonen 2 Nieuwe woorden 3 Losse of vaste getallen 4 Los/vast-goed/fout 5 Voorzetsels los of vast 6 Met of zonder streepje(s) 7 Dictee: los of vast (*) 8 Zoek de fout: aaneenschrijven	Rijen Wijs aan in tekst Rijen Stenen Meerkeuze Rijen Open vraag Meerkeuze	1 5 1 7 2 5 8 10	20 18 - 20 20 10 12 20 18 24
I Hoofdletters	1 Naam of soortnaam 2 Namen herkennen 3 Tekst verbeteren 4 Dictee: hoofdletters (*)	Rijen Stenen Wijs aan in tekst Open vraag	4 4 7 8	20 10 28 15

Rubriek	Oefening	Type	Uitleg	Opgaven
	5 Zoek de fout: hoofdletters	Meerkeuze	8	20
J Afkortingen	1 Soorten afkortingen 2 Met of zonder punt(en) 3 Met of zonder hoofdletter(s) 4 Afkorting typen 5 Dictee: afkortingen (*) 6 Zoek de fout: afkortingen	Meerkeuze Rijen Rijen Open vraag Open vraag Meerkeuze	6 1 2 7 5 8	10 20 20 18 36 24
K Meervoud en verkleinwoord	1 Goede meervoudsvormen 2 Verkleinwoorden maken 3 Verkleinvorm kiezen 4 Dictee: meervoud en verkleinwoord (*) 5 Zoek de fout: meervoud en verkleinwoord	Stenen Open vraag Meerkeuze Open vraag Meerkeuze	3 2 2 5 5	10 12 21 18 28
L Werkwoordsvormen	1 Tegenwoordige tijd 2 Werkwoord invullen 3 Sterk of zwak 4 Kofschip en getal 5 Homofonen 6 Werkwoordsvorm kiezen 7 Dictee: werkwoordsvormen (*) 8 Zoek de fout: werkwoordsvormen	Open vraag Open vraag Rijen Open vraag Meerkeuze Meerkeuze Open vraag Meerkeuze	2 2 1 3 5 4 3 4	12 12 20 20 15 16 15 24
M Engelse werkwoorden	1 Engels werkwoord invullen 2 Werkwoorden wijzigen 3 Dictee: Engelse werkwoorden (*) 4 Zoek de fout: Engelse werkwoorden	Open vraag Wijzig tekst Open vraag Meerkeuze	5 4 3 3	16 15 - 16 15 14
N Naamwoorden	1 Met of zonder -n 2 Naamwoord typen 3 Dictee: naamwoorden (*) 4 Zoek de fout: naamwoorden	Rijen Open vraag Open vraag Meerkeuze	2 4 3 4	20 15 15 20
O Oude naamvallen	1 Te, ten, ter 2 Letters invullen 3 Goed of fout 4 Dictee: oude naamvallen (*) 5 Zoek de fout: oude naamvallen	Rijen Open vraag Stenen Open vraag Meerkeuze	4 5 4 5 5	20 16 10 12 20
P Nationale dictees	1 Groot Dictee 2005 2 Groot Dictee 2006 3 Groot Dictee 2007 4 Groot Dictee 2008 5 Groot Dictee 2009	Wijzig tekst Wijzig tekst Wijzig tekst Wijzig tekst Wijzig tekst	2 2 2 2 2	32 32 32 32 32